EL MANUSCRIT CRAVAN

Modalitat: 51è Premi Pere Mulet Cerdà de Narració Curta

Premis Castellitx 2027

EL MANUSCRIT CRAVAN

La vida imita l'art molt més que l'art la vida.

Oscar Wilde

Hi ha gent que de cop s'esfuma de la superfície del planeta i mai més no se'n torna a saber res i aleshores el misteri s'oblida o bé la llegenda creix perquè allà on hi ha una pregunta hi ha una resposta, però no sempre és bona de trobar.

L'estadística diu que hi ha dies en què les persones (o més aviat algunes persones) semblen més predisposades a desaparèixer, dies puntuals que es repeteixen any rere any sense cap explicació aparent. I no estic parlant de fases lunars ni de cartes astrals, sinó de matemàtica i probabilitat. Està escrit als dies, als arxius o als registres civils. Durant les èpoques de transició, és a dir la primavera i la tardor, les desaparicions augmenten.

Durant els dies de finals d'octubre darrer en què hem canviat l'hora dels rellotges i en què començ a escriure aquesta història, ha desaparegut al meu poble un home de 82 anys. Es trobava en un moment de la vida en què els seus records bussejaven millor en el passat que en el present. Ha estat en els mateixos dies que ha entrat a la comarca un front fred que ha duit vent i pluja. Alguns suposen, entre les moltes coses que suposen, que l'amo en Joan va sortir de casa perquè havia d'arreglar els animals abans de l'arribada de les tempestes. Però ja feia temps que en Joan havia deixat d'arreglar els animals. La darrera vegada que se'l va veure va ser un dimarts, poc després de migdia, passejant davall la pluja pel polígon industrial del poble. La nit que va seguir la seva desaparició, crits que deien el seu nom s'escamparen com udols per muntanyes i boscs. Els dies següents han estat d'una recerca intensa. Més de tres-centes persones, davall aigua i vent, han pentinat valls i muntanyes, camins ocults, torrents, pous, cunetes i avencs. El rastre de l'amo en

Joan s'esfuma de manera sobtada al lloc precís on va ser vist per darrera vegada. Allà, persones i cans perden la seva pista.

He seguit la desaparició molt de prop i he comprovat de primera mà les constants contradiccions entre les versions i els testimonis. Uns afirmen que en Joan quasi no podia caminar; altres, que si volia podia arribar molt enfora a peu. Uns, que duia una jaqueta blava; altres, una jaqueta vermella. Uns el varen veure al polígon; altres, a sis quilòmetres de distància. I tot a la mateixa hora. El cas és que aquesta desaparició, i el moment en què va succeir, m'ha duit a investigar la qüestió inquietant amb què he iniciat aquestes línies. Les estadístiques apunten que les desaparicions augmenten a mesura que ens acostam als dos canvis d'horari anuals, que curiosament coincideixen amb la primavera i la tardor. Les conclusions d'aquests estudis afirmen que els dies amb més casos de desaparicions són els que segueixen el canvi d'horari d'estiu a hivern o d'hivern a estiu, i que el punt àlgid es dona el vespre mateix del canvi d'hora. Científics excèntrics sostenen que algunes d'aquestes desaparicions tenen com a causa certs bots espai-temporals. Les seves afirmacions es condensen en un avís: si un no canvia l'hora del seu rellotge el dia del canvi d'horari, corre el risc seriós de canviar de dimensió (i, per tant, d'esfumar-se de la nostra).

Alguns filòsofs neohegelians s'han afegit a aquesta teoria. Afirmen que algunes persones s'identifiquen tant amb el propi temps, la pròpia època, i hi estan tan aferrats que s'hi poden acabar fusionant. Estan contra l'opinió generalitzada que som éssers individuals, únics i irrepetibles, ja que som el propi temps. I és més: la nostra hora. Aquesta és la causa principal, afirmen, per la qual quan una persona no canvia l'hora del seu rellotge, pot passar a la dimensió de l'hora més o de l'hora menys, segons quin sigui el canvi. D'això es desprèn l'existència d'infinites dimensions: la nostra, la de l'hora

menys i la de l'hora més, però també l'hora menys de l'hora menys i l'hora més de l'hora més, i així successivament fins a l'infinit.

El canvi a l'horari d'estiu es va aplicar per primera vegada durant la Primera Guerra Mundial, dia 30 d'abril de 1916. Tot i ser idea de William Willett, els primers que el varen dur a terme varen ser els alemanys i els seus aliats. La causa: poder lluitar amb més llum. L'entrada dels Estats Units en la guerra va fer que l'any següent el canvi d'horari s'exportés a bona part dels països occidentals. A partir d'aquell any, les desaparicions de persones es van multiplicar als països que el van aplicar, en les mateixes dates i hores en què l'horari va canviar.

Vull escriure sobre un cas paradigmàtic d'aquesta qüestió perquè, parafrasejant Borges, un home és tots els homes. Vull escriure sobre el misteriós Arthur Cravan, el poeta amb els cabells més curts del món, net del canceller de la Reina, naturalment, nebot d'Oscar Wilde, renaturalment, i descendent de Lord Alfred Tennyson, rerenaturalment. Així era com es presentava el nostre protagonista en un París convuls pels dies previs a una primera Gran Guerra que havia de canviar el món (i la manera de viure i de morir) per sempre més.

Tota la biografia d'Arthur Cravan mereix ser relatada com una de les vides d'artista més curioses que ha donat la molt sacsejada primera meitat del segle XX. Tots els detalls de la seva vida són dignes de la millor novel·la de ficció. Però aquí ens concentrarem allà on l'existència del poeta es volatilitza de manera sobtada perquè aquí parlarem de la part en què les seves biografies posen el punt final, però també i sobretot del que va passar després.

En la desaparició del campió de boxa de França i artista dadà Arthur Cravan hi ha indicis que apunten que va viure un succés tan estrany que, per continuar, hem d'aparcar

per un moment les lleis de la física i de la lògica. L'enigma és d'una magnitud tal que, després de noranta anys, cap pregunta no ha assolit una resposta clara. Cravan es va esfumar de la superfície del planeta la nit del 14 al 15 d'octubre de 1918. Tenia la meva edat, 31 anys, i aquella nit ens hem de situar dins un vaixell que havia partit feia pocs dies d'un petit port de la costa pacífica mexicana. Havia passat poc més d'un any d'aquella nit d'exili a Nova York en la qual havia conegut la dissenyadora i poetessa Mina Loy, amb qui planejava passar la resta dels seus dies. La parella es va traslladar a Mèxic DF, on el nebot d'Oscar Wilde va treballar impartint classes de boxa a l'Escola de Cultura Física Ugartechea. Ella es dedicava a fer de bugadera i cobrava alguns pesos per això. Vivien a una habitació per la qual pagaven 75 cèntims i provaven de mirar el futur amb optimisme. Es varen casar el mes d'abril de 1918 i poc després Mina va quedar embarassada. Un fet que els va fer replantejar el futur. No podien continuar vivint en aquelles condicions. Havien de guanyar doblers i partir d'aquell país. Per això Cravan va organitzar dos combats de boxa: el primer, dia 9 d'agost, contra Honorato de Castro; el segon, dia 15 de setembre, contra el campió de la república, Jim «Black Diamond» Smith. Dos combats que Cravan va perdre, però pels quals va guanyar dos mil pesos que li tornaven el domini sobre la seva llibertat. Amb aquests doblers, Arthur i Mina pretenien encetar un nou futur a Buenos Aires. Així, després del segon combat, partiren cap a Veracruz, des d'on tenien previst embarcar cap a l'Argentina. La premsa de l'època afirma que allà s'hi havia de lliurar un combat de revenja entre «el gegant suís», com l'havia batejat la premsa del país, i Smith. Una revenja, però, que mai no es va dur a terme. Per raons que desconeixem, varen decidir no agafar el vaixell de Veracruz i posaren rumb cap a un altre port, situat a l'altra punta del país: Salina Cruz. Mentre creuaven Mèxic improvisaven representacions teatrals a les places dels pobles. Però els doblers s'esgotaren aviat i arribaren a Salina Cruz

en condicions precàries. Els guanys dels dos combats ja s'havien esfumat. Ara només podien pagar l'embarcament d'un dels dos, i per això varen decidir que Mina s'embarqués primer, mentre ell cercava una feina que li permetés seguir-la cap a Buenos Aires tan aviat com fos possible.

Mina va embarcar en un vaixell hospital japonès dia 31 d'agost. Aquell dia va ser el darrer en què la poeta va veure Cravan. Una imaginació romàntica la situa sobre la coberta, recolzada en una prima barana de ferro, agitant al vent un mocador vermell. Ell, destacant de la multitud del port per la seva estatura, acomiadant-se per sempre més.

Arthur Cravan es va anar fent petit en la distància. Salina Cruz també.

Dia 3 de setembre Cravan va escriure la seva penúltima carta. Era una lletra amb destinació a Lausana. La destinatària, sa mare. Li explica la nova situació de la parella: que se'n van a viure a l'Argentina, que ara li escriu des de Mèxic, sol, però que "d'aquí poc" agafarà un vaixell cap a Buenos Aires, on es reunirà amb la seva dona, on naixerà la seva criatura i des d'on li enviarà la nova adreça.

Però Cravan mai no va arribar a la capital argentina.

Aleshores, què li va passar?

Per explicar-ho ens hem de remetre a un dels manuscrits més sorprenents apareguts durant el segle XX: el "Manuscrit Cravan", custodiat amb un zel excessiu als arxius del Museu Guggenheim de la ciutat de Nova York. Aquest manuscrit, de nou fulls, apareix a la ciutat dels gratacels anys després de la desaparició del poeta, exactament el 1942, signat amb el nom original de Cravan: Fabien Avenarius Lloyd. És una carta adreçada a Mina Loy i a la filla que va tenir amb Cravan, Fabienne. Els fulls expliquen en primera persona les estranyes circumstàncies que varen envoltar la desaparició del poeta i boxejador, així com els esdeveniments posteriors. Diferents especialistes han anat comprovant, a través

dels anys, que la cal·ligrafia dels papers coincideix amb tot detall amb la lletra del dadaista. El presumpte Cravan hi explica que una nit de principis de setembre va aconseguir finalment embarcar en un mercant nord-americà que havia fet escala a Salina Cruz. El mercant havia patit una avaria dia 1 d'aquell mes, un fet que ens fa pensar que entre aquell dia i el 3, dia que envia la carta a sa mare, és quan es posà en contacte amb el capità del vaixell per demanar-hi feina. S'hi va oferir a treballar a canvi de transport, llit i aliment fins a la capital argentina, i l'oferta va ser ben rebuda. Cravan relata que la reparació es va allargar setmanes, que el vaixell va partir la nit de dia 10 d'octubre i que, després del primer dia d'haver treballat de valent, se'n va anar a dormir, cansat, esperançat i satisfet.

A les dues en punt de la nit de dia 14 d'octubre, el planeta vivia el seu segon moment de sincronització global: després que dia 31 de març d'aquell mateix any els rellotges s'haguessin avançat una hora, ara tornava el moment d'endarrerir-la. El canvi d'hora era encara tot un esdeveniment, i provocava debats acalorats entre partidaris i detractors. Aquell vespre del Pacífic, els mariners del mercant varen sopar alegres i varen parlar dels seus avantatges i inconvenients.

El manuscrit explica en primera persona que Cravan es va negar a endarrerir l'hora del seu rellotge «perquè m'agrada el llum» i perquè no estava gens segur que al seu país de destinació l'haguessin aplicada. Aquell vespre l'oceà anava picat, i es va ficar al llit d'hora. Quan va despertar al matí següent, el mercant era completament buit i silenciós. Tot i que els motors marxaven i semblaven seguir una ruta definida, tota la tripulació s'havia esvaït i el vaixell romania en el mateix estat en què l'havien deixat la nit anterior, sense signes de violència aparent.

Cravan explica estranyes sensacions d'aquell matí. No es podia explicar la desaparició sobtada de tota la tripulació. Què havia passat? Per què cap renou o tempesta no l'havia despert? Després de tot un matí de recerca infructuosa, va sortir a coberta. Aleshores va observar terra ferma. Sabia que la ruta del vaixell seguia la costa però ara el vaixell ja no tenia rumb i corria el risc d'estavellar-se a tota velocitat contra els esculls. Afirma que es va llançar per la borda i que va aconseguir arribar nedant fins a una platja amb palmeres, iguanes i moneies. Va caminar resseguint la vorera fins a arribar a un poble de pescadors amb cases de fusta pintada de vius colors. Aviat es va adonar que el poble estava cobert d'un silenci sepulcral. Després de diferents intents de trobar algú, va comprovar que aquell lloc estava completament deshabitat. El fet que algunes cases fessin olor de menjar i semblessin habitades el va confondre. Quan rumiava com fugir d'allà, va albirar un cavall negre que l'observava de lluny. Allò sí que era un cop de sort: necessitava partir aviat, i estava clar que el ferrocarril no havia arribat a aquell racó costaner. Afortunadament el cavall havia estat domat i no va suposar cap esforç cavalcar-lo. El va muntar amb estris que va trobar fàcilment i va partir resseguint l'únic camí més o manco transitable que existia. Aquell dia el boxejador va començar a sospitar que el món s'havia buidat de manera sobtada, però "Amèrica és Amèrica, on tot és possible; les persones, poques, i el territori, infinit". Afegeix que el món que descobria era nou i confús. Com més avançava, més convençut estava que quelcom estrany havia esdevingut. Escriu que "els surrealistes m'han segrestat", i tot seguit que no s'havia creuat amb ningú durant moltes hores de camí. El manuscrit es converteix en un diari. Va aconseguir un mapa a un llogaret deshabitat, i així va prendre una ruta de terra, fang i pols que l'havia de dur a "creuar paisatges tan durs com l'acer i tan fràgils com l'aleteig d'una papallona".

El manuscrit relata dos encontres sorprenents. El primer va esdevenir a un petit poble de la Costa Rica central, no gaire lluny de la divisòria continental, pocs dies després d'haver tocat terra. En un temps en què encara no s'havia construït la carretera Panamericana, la ruta cap al sud era lenta i plena de girs i clots. En el seu camí, el poeta s'havia aturat a San Carlos de la Fortuna, un petit poble als peus d'un volcà aleshores adormit. El cavall necessitava descansar, i ell alimentar-se i dormir, per partir de bell nou tan aviat com fos possible. Va ser quan va descavalcar que va sentir un calfred. Una dona major, completament vestida de negre, l'observava des de l'altra banda del carrer amb una expressió situada entre la incredulitat i la veneració. La dona, que el poeta anomena Madre, s'hi va acostar i s'hi va abraçar amb tanta força que, si algú els hagués vist, hauria pogut pensar que es tractava de dos coneguts retrobats després de molt de temps. Cravan relata que Madre vivia sola al poble des que un matí va despertar sola. Era incapaç de dir si feia molt o poc temps. Deia que havia plogut molt, però com que al país centreamericà hi plou sovint, no podem considerar aquesta dada gaire fiable. Madre li va contar que el volcà havia badallat i que havia engolit tots els veïns del poble. Ella no ho havia vist, "però això és el que va haver de passar". Ara Madre esperava al poble el retorn del seu home i dels seus fills. Que la vinguessin a cercar. En aquest moment del relat, el poeta escriu una nota marginal a un costat de la pàgina: "El surrealisme mai no ha estat un invent de l'art modern. És cultura popular". Cravan va viure amb Madre alguns dies que, afirma, varen ser una de les millors setmanes gastronòmiques de tota la seva vida. L'abundància d'animals i de vegetals del seu corral convertia aquella llar en un rebost de productes frescs i de sabors excel·lents. A més, aquella senyora cuinava de meravella, i ell necessitava aturar i companyia però també ordenar mentalment tot allò que havia passat des que havia passat. Cravan relata que Madre estava convençuda del retorn dels

habitants de San Carlos de la Fortuna en el moment en què el volcà tornés a badallar, “como en el principio de los tiempos”, deia. I estava convençuda que Cravan era el primer senyal d'aquell retorn. Un dia que el poeta va anar fins a una cascada propera, va decidir que havia arribat el moment de tornar a partir. Va proposar a Madre que l'acompanyés, però de la boca clivellada de la vella senyora va sorgir un somriure que es va anar tornant riallada. Quan es va poder aturar, li va explicar que ella no podia acompanyar-lo perquè havia d'esperar el proper badall. Que si partia, aleshores els seus fills i el seu home i els seus veïns, quan tornessin, pensarien que havia desaparegut, i que no els podia donar aquest disgust. Cravan relata que quan va abraçar aquella dona va tenir una sensació intensa de “que el que estic fent és simple i complicadament amor”. I allà era el gegant, abraçat a una dona que era el símbol de la terra en estat pur o l'origen de la humanitat. Es varen acomiadar amb un “Pura vida”, i va partir del poble rumb al gran sud, davall el diluvi. En aquells moments, el nebot d'Oscar Wilde ja sabia que alguna cosa havia passat al món. Quelcom immens i insòlit, quelcom que havia provocat que la població humana s'esfumés de cop i per complet i que, per alguna estranya raó, havia fet que ell en fos un dels supervivents.

El segon encontre data de dia 18 de desembre, quan el cavall i ell arriben a la ciutat de Quito, a l'Equador. El nebot d'Oscar Wilde afirma que quan va arribar al centre mateix de la plaça de San Francisco, al bell mig de la capital, va haver de frenar davant una presència inesperada: un indi vell assegut davall un porxo. Cravan s'hi va acostar i, en el seu espanyol minso, li va demanar què hi feia, allà. L'indi li va respondre en francès. Li havia endevinat l'accent i dominava l'idioma amb perfecció. El manuscrit qualifica aquesta trobada d'absolutament definitiva, reveladora i com “una prova absoluta de l'existència del destí”. En aquesta part, el manuscrit es torna tan hermètic i complex com

la mateixa psicologia del descendent de Lord Alfred Tennyson: deixa de donar informació explícita de les experiències empíriques del nostre protagonista i es fa introspectiu. La trobada amb Don Juan, que tal era el nom de l'indi, va ser un nou punt d'inflexió en la vida de Cravan. Arribats aquí, començam a saber quelcom del que li va passar al poeta boxejador, o l'explicació de per què Cravan es va despertar en un món despoblat. Don Juan, segons el manuscrit, li va explicar que la gent no havia desaparegut: la gent continuava allà, però en un altre moment. Li va explicar que el temps, en una estranya maniobra de l'atzar, els havia desplaçat, i que havia d'acceptar aquest fet com "acceptar que tens un nas o un cap". Aleshores l'indi va assenyalar el rellotge del boxejador i el va culpar, amb mitja rialla, de tot el que havia viscut fins aquell moment. "El desaparegut som jo, i no la resta del món. Em va alegrar, Mina, saber que eres viva, amb la nena creixent lentament dins teu", va escriure. Tot apunta que des del primer moment Cravan va confiar en aquell home. A més, en un món tan oníric com aquell, tot era possible. Bé podia ser que la causa que la gent hagués desaparegut (o la de la seva pròpia desaparició) fos haver-se exclòs del canvi horari la darrera nit al vaixell. L'indi afirmava "que aquell que ha romput la barrera del temps ja no pot tornar. No sense haver après les lleis, no sense ser un iniciat". Cravan, reconvertit en un Carlos Castaneda avançat a la seva època, va decidir seguir els ensenyaments d'aquella espècie de xaman. Afegeix que "no tenia res a perdre... Si el món havia desaparegut, quines possibilitats tenia de trobar-te a Buenos Aires? Seguir aquest home només em podia fer més savi. Vaig confiar que només ell em podria retornar a tu". A partir d'aquell moment, explica, va començar una dura etapa als boscos andins. Una etapa en la qual havia d'aprendre a dominar, literalment, dos intervals de temps. Tot sembla indicar que Arthur Cravan va aprendre a controlar les dues hores en què va viure des d'aleshores: la que marquen ara els nostres rellotges, i l'hora menys.

Aquella era l'única manera de tornar amb Mina i la seva filla i el seu món, i estava decidit a aprendre, i estava convençut que en el futur hauria de trair la promesa feta a l'indi, que podria tornar i fer que tot tornés a ser com abans. Una promesa, però, que finalment seria sempre respectada. El manuscrit afirma que si hagués romput la cadena temporal "hagués trencat el món en mil bocins" i que res no hauria tornat a existir igual. Així, havia de renunciar a intervenir de manera directa i a canviar el flux del riu del temps. Els papers afirmen que la tornada havia de seguir unes regles, la principal de les quals era "no revelar-se, amagar-se d'aquells que em varen conèixer, no interferir, no canviar les coses, convertir-se en l'únic refugi". I així va ser que el poeta va començar un camí sense retorn i del qual res no sabem, ja que Cravan omet per complet el mètode que Don Juan li va ensenyar.

Pel que fa a Mina, sabem que, després d'activar infructuoses investigacions policials a Mèxic i a l'Argentina que es varen prolongar alguns mesos, es trasllada a Londres, a Anglaterra, on va néixer Fabienne Cravan Lloyd. Poc després, Mina iniciaria una recerca que només va abandonar just després de la sobtada aparició del misteriós manuscrit. I és que, segons va afirmar en una entrevista concedida a *The Little Review*, "mai no he tingut la intuïció de la seva mort". I actuava en conseqüència perquè mai no va desistir en la recerca i mai no va deixar de pensar que el seu marit era viu en alguna part. No estava errada ni anava desencaminada.

El manuscrit acaba amb el paràgraf que reproduesc a continuació:

> "Amb aquell indi, i acompanyats de dos cavalls, vàrem partir a les muntanyes plujoses. Vàrem recórrer camins entre selves i deserts. Es tractava de deixar tot allò que crèiem nostre al darrere, de tornar-ho al seu lloc, que no és enlloc. Després d'una estada infinita en l'infinit de la natura,

després de desprendre'm de mi mateix i de tot el que considerava meu, vaig assolir el que aquest indi tant s'ha esforçat a ensenyar-me: a moure'm en el temps. A una banda hi ha el món tal com el coneixia abans. Un món d'ordres, regles i opinions. Un món habitat. A l'altra banda hi ha un món desconegut, silenciós, vacu, que rep sense respostes els influxos dels nostres moviments. Existir així suposa no poder revelar mai més la meva identitat ni a les persones que més estim. Si ho fes, podria canviar els cicles que per força han d'esdevenir. Són mons que ja no poden estar en contacte. Hi ha amor més enllà de les hores. He estat sempre prop teu, prop de Fabienne, sempre. Per a mi és un honor que porti el meu nom. Gràcies. L'he vista créixer i us he seguit sempre que he pogut. Sé que m'has cercat. Però cada vegada em sent menys identificat en aquest món en què viviu. Cada vegada enyor més la solitud i el silenci de la meva hora. És rara la vida que ens ha tocat viure. Viviu. Fabien Avenarius Lloyd."

Cravan va aprendre quelcom que encara avui és inconcebible: moure's entre dues dimensions del temps. L'ara i l'hora d'abans. Una hora que conté un món de pocs habitants, i que encara menys saben posar al seu servei.

Deixant de banda el manuscrit, sabem que no són pocs els testimonis que afirmen que Cravan va ser vist dues vegades després de la seva desaparició. Una d'elles s'hauria produït a París, a finals dels anys trenta. La segona, de la qual tenim més detalls, situa Cravan a Nova York a principis dels anys quaranta. S'afirma que en aquella època va aparèixer a Greenwich Village un captaire venedor de manuscrits. El captaire anava sempre empenyent un carretó amb les seves poques pertinences: un sac amb roba i fulls manuscrits. Entre les persones que compraren un d'aquells manuscrits hi havia la pintora

Eileen Agar. Poc després es va comprovar que el que Agar havia comprat eren les pàgines 23 a 34 de *The Decay of Lying*, un text publicat el 1889. Els experts consultats varen concloure que els fulls que Agar havia adquirit eren, sense cap mena de dubte, un manuscrit original d'Oscar Wilde. Quan, en la seva recerca, Mina Loy es va posar en contacte amb Eileen Agar amb la intenció de mostrar-li una fotografia de Cravan per determinar si la descripció del captaire hi coincidia, la pintora no va tenir cap dubte. El captaire, enorme en estatura, era ell.

Dia 30 de gener de 1942, algú va dipositar un sobre amb nou fulls escrits a mà a la porta de l'apartament de Mina Loy: era el manuscrit. Després ja no consta enlloc que cerqués més al seu marit. Poc temps després es va retirar de la vida pública i va establir la seva residència definitiva a Aspen, Colorado, al costat de la seva filla.

Sabem que Mina Loy i Peggy Guggenheim varen ser amigues i sòcies, i que Mina, en morir, li va cedir els nou fulls perquè fossin conservats a l'arxiu del museu de Nova York.

No he tornat a trobar un sol testimoni que afirmés haver vist Arthur Cravan després de l'aparició dels misteriosos papers.

És molt poc probable que algun dia sapiguem qui va ser l'autor d'aquells papers. Si va ser una broma macabra, no n'entenc les raons, ni el treball que va suposar construir-la. I si va ser així, qui hi havia al darrere? Com s'ho havia fet per imitar a la perfecció la lletra del poeta o quines varen ser les seves raons?

Una de les teories apunta cap a casa. L'any 1942 Fabienne tenia vint-i-dos anys i vivia a Nova York, on dissenyava joies per a Helena Rubinstein i Elizabeth Arden. Tenia mà de dibuixant i ull per copiar formes. I de son pare havia heretat, a més de la planta de gegant, el gust per les bromes enrevessades. Els seus amics deien que mai no sabien quan

parlava de debò i quan ho feia a la manera surrealista. Fabienne no havia conegut son pare, però havia crescut entre les seves cartes i els seus poemes. Si va ser ella, la broma no tenia res de macabra. Era una filla que escrivia amb la lletra del pare perquè la mare deixés de cercar-lo. Però si l'autor d'aquella carta va ser el mateix Arthur Cravan, aleshores sorgeixen algunes possibilitats que s'han de tenir en compte. La primera, que abans de desaparèixer fes arribar el manuscrit a algú amb una ordre explícita: que fos entregat a Mina Loy en una data concreta. Però per què havien de passar tants anys? La segona, que Cravan, penedit d'haver desaparegut a Salina Cruz, redactés uns fulls que excusessin una fugida covarda. Però si el que es relata al manuscrit es correspon amb el que va viure el poeta, aleshores ens hauríem de replantejar alguns aspectes de la física que afecten certes lleis espai-temporals i que podrien canviar la manera d'entendre el món per sempre més.

El que és cert és que són moltes les preguntes que encara avui continuen a l'aire sobre la desaparició d'un dels artistes més importants que va donar el dadaisme. Són molts els llibres que s'han escrit, unes quantes les pel·lícules i els documentals que s'han rodat, però el misteri que envolta l'esvaïment sobtat d'Arthur Cravan continua dret, inalterable al pas del temps. I crec que no m'arrisc gaire si afirm que continuarà així en el futur.

Aquí només he parlat de Mina Loy com a parella d'Arthur Cravan. No s'ho mereix. Seria d'una enorme injustícia acabar aquestes retxes sense reclamar un lloc destacat i una recuperació seriosa de l'obra completa d'aquesta poeta, que Ezra Pound va considerar una de les tres millors de Nord-amèrica.

I bé. Pel que fa a la desaparició de l'amo en Joan, han passat alguns mesos. A mitjan desembre, un cercador d'esclatasangs ha trobat el seu cos no gaire lluny del darrer lloc

on va ser vist. Estava tapat per branques, a una zona de baixa visibilitat. La fosca i la pluja l'havien atrapat, i el fred i la nit es varen encarregar de la resta.